

гений“ на българския народ – поставяйки го веднага след Ботев. Бихме могли да предположим конкурентна борба между различните модернистични направления – такава наистина е имало и пример за такава са конфликтите на Димо Кьорчев и Иван Радославов с кръга „Мисъл“ – но по времето на „Везни“ този кръг е вече безвъзвратно отминала литературна история. Бихме могли в крайна сметка да го приемем и като личен комплекс – за мнозина по това време самият Гео Милев е опасен и ловък полемист в полето на литературната критика, но пък поетичното му творчество е чисто недоразумение. Най-сетне бихме могли да отдадем тази оценка на неговия „краен радикализъм“ (в контекста, в който това понятие се употребява от Димитър Аврамов), тласкащ го към драстично отрицание на всичко приключило и установено в родната литературна традиция. Бихме могли – но едва ли бихме имали основания – тъй като самата история на българския модернизъм е една паралелно протичаща, наслагаща се история, в която първоначалните конфликти се възпроизвеждат на ново ниво с идващите нови поколения – и то в рамките на един глобален конфликт, възникнал още в краевековието: какво е литературата, какви са нейните функции, какъв е нейния обект – реалността или душата на отделния, пределно противопоставен ѝ творец. Гео Милев наистина постига най-високите обертони в този конфликт, но тъкмо в него не би могъл да има по-сериозен съюзник от своя естетически праотец Пенчо Славейков. Това е прочее причината за неговото признание и обич, която обичайно у нас граничи и с отрицанието. Последното се дължи на факта, че в очите на вече възмъжалия и попрочел това-онова от авангарда Гео Милев поезията на Пенчо Славейков е – първо – безнадеедно остаряла, а второ – типологически чужда. И ако първото се подразбира (достатъчно е да сравним дори маргинален текст като „Черни хоругви“ с писаните само броени години по-рано стихове на Славейков, а също и да си представим как би реагирал той на писаниците Геоми – би ги хвърлил в коша и би ги нарекъл глупости), то второто се нуждае от по-подробни обяснения.

Много пъти се е спорило – е ли Пенчо Славейков модернист, има ли нещо общо неговият индивидуализъм с трескавите следвания и търсения на модерното, белязали немалка част от литературата ни през първите три десетилетия на века. Ако се вгледаме внимателно в критическите му текстове, няма как да не забележим, че българските модернисти – от символистите до авангарда – също са ги чели внимателно – и дължат много на своя духовен праотец. Ключовите послания на целия български модернизъм – включително тези на неговите най-радикални представители – могат да бъдат открити в два негови текста: писаната още